

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РЕЙТИНГУВАННЯ БАНКІВ МЕТОДОМ ТАКСОНОМІЇ

Анотація. Розглянуто процес рейтингування банків України, способи його здійснення. Визначено рейтинг банків на основі таксономічного показника рівня розвитку.

Аннотация. Рассмотрены процесс рейтингования банков Украины, способы его осуществления. Определен рейтинг банков на основе таксономического показателя развития.

Annotation. The process of rating of Ukrainian banks, methods of its implementation is considered. The rating of banks on the basis of taxonomic indicator development are determined.

Ключові слова: рейтинг, рейтингова методика, таксономічний показник рівня розвитку.

Важливою ознакою країни з ринковою економікою є прозорий та ефективно функціонуючий банківський сектор. Місце фінансово-кредитної установи на ринку банківських послуг має визначатися згідно із прийнятими у світі нормами, стандартами і методиками. У зв'язку з цим важливим для України є питання розробки методик рейтингування банків.

Питання рейтингового управління та рейтингування банків розглянуто у працях таких українських вчених, як: Батковський В. А., Белий А. П., Богатов О. І., Вітлінський В. В., Внукова Н. М., Лисенко Ю. Г., Мадих А. А., Петренко В. Л., Скобелев В. Г. [1]. Цю тематику досліджували такі зарубіжні економісти: Бенкер Р. Д., Д. Ван Девентер, Дуканіч Л. В., Д. Жу, А. Каманхо, Кармінський А. М., М. Месер, Тапієро Ч. С., Тимченко А. С., А. Чарнз, О. Шнек.

Узагальнення наукових праць дало змогу зробити висновок, що, незважаючи на численні роботи з цієї проблематики, удосконалення потребує такий аспект рейтингування банків, як обґрунтування підходу до побудови рейтингу банку.

Велика кількість різних методик та способів рейтингової оцінки, що суттєво відрізняються між собою методами розрахунку, кількістю та складом показників та динамічними властивостями, зумовлює необхідність формування методичного забезпечення здійснення такої оцінки, що є метою цієї статті.

Рейтинги відіграють істотну роль у бізнес-процесах банків. Особлива роль рейтинговим оцінкам приділяється в системі прийняття управлінських рішень, особливо в частині контролю й керування ризиками. Рейтинг банків комплексно характеризує їхню діяльність і надає узагальнену оцінку фінансового стану за стандартизованим набором показників. Рейтинговий аналіз дає можливість банкам здійснити порівняльну оцінку своєї діяльності, розв'язати питання доцільності кредитування банків-партнерів завдяки отриманню об'єктивної інформації про результати їхньої діяльності [2].

Рейтинг визнаний у світі як інструмент, що призначений для порівняльного аналізу динамічно розвинених систем. Рейтингова оцінка передбачає визначення належності банку до класу, розряду, категорії. Кінцевим результатом рейтингування банків є список, у якому банки класифіковані за певними ознаками. Основною метою банківських рейтингів є визначення позиції кожного банку в загальній сукупності банків [3].

Результати аналізу існуючих методик оцінювання [4 – 8] дали підстави говорити про необхідність і можливість створення уніфікованої моделі рейтингової оцінки банків в Україні. Водночас слід враховувати, що необхідною передумовою формування такої рейтингової моделі є розроблення національних стандартів показників банківської діяльності, яка б враховувала й міжнародні вимоги, щоб мати можливість правильно інтерпретувати інтегральний рейтинг.

Автор пропонує побудувати рейтинг банків України, використовуючи метод рівня розвитку. Як критерії ранжування використовуються статутний капітал банків, депозити юридичних осіб, депозити фізичних осіб, кредити, надані фізичним та юридичним особам, чистий прибуток [9].

Цей метод застосовується для співставлення об'єктів, які характеризуються великою кількістю ознак, допомагає розв'язати проблему впорядкування багатомірного статистичного матеріалу в єдину кількісну характеристику, дає можливість побудови узагальнюючої оцінки складного об'єкта або явища.

Таксономічний метод побудови комплексного показника рівня життя населення включає такі кроки:

I. Формування матриці вихідних даних.

II. Виключення із попереднього переліку квазіпостійних показників.

III. Стандартизація вихідних показників.

IV. Побудова точки-еталона. Еталонні значення кожного показника формують координати точки-еталона. Всі показники поділяються на два класи: стимулятори та дестимулятори. До стимуляторів відносяться показники, які позитивно впливають на рівень життя населення, а до дестимуляторів – показники з протилежною дією. Серед показників-стимуляторів обираються максимальні значення, а серед показників-дестимуляторів – мінімальні.

V. Співставлення значень характеристик банків з їх еталонними значеннями.

VI. Розрахунок значень показника рівня розвитку.

Інтерпретація показника: чим ближче значення показника до одиниці, тим на більш високому рівні

Дані про таксономічний показник розвитку банків України та їх рейтинг протягом 2008 – 2010 років свідчать, що передові позиції протягом зазначеного періоду займають такі крупні банки, як: Приватбанк, Укрексімбанк, Ощадбанк, Райффайзен банк Аваль, Укрсоцбанк, Укрсиббанк, ВТБ та Промінвест. Дослідивши їх діяльність детально, можна виокремити фактори, які мають найбільший вплив на діяльність банку, та створити систему заходів щодо його розвитку. Таким же чином можна виявити негативні наслідки для діяльності банків, які і спричинили зниження рейтингу.

Наведена методика дозволяє виявити тенденції в банківському секторі, визначити більш розвинуті і привабливі для клієнтів банки.

Наук. керівн. Омельченко О. І.

Література: 1. Чмутова І. М. Методичні підходи до формування рейтингу банків / І. М. Чмутова, М. В. Афанасенко // Академічний огляд. – 2011. – № 2. – С. 73–78. 2. Фетисов Г. Г. Устойчивость КБ и рейтинговые системы ее оценки / Г. Г. Фетисов. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 167 с. 3. Карминский А. М. Рейтинги в экономике: методология и практика / А. М. Карминский, А. А. Пересецкий, А. Е. Петров. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 236 с. 4. Гумен І. Складові банківських рейтингів: науково-практичний аспект / І. Гумен // Вісник НБУ. – 2000. – № 1(47). – С. 57–60. 5. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування / А. М. Єріна. – К. : КНЕУ, 2001. – 170 с. 6. Закс Л. Статистическое оценивание / Л. Закс ; под ред. Ю. П. Адлера, В. Г. Горского. – М. : Статистика, 1976. – 598 с. 7. Кацман Ю. В поисках оптимального банка / Ю. Кацман // КоммерсантъDAILY. – 1995. – № 89. – С. 7–8. 8. Пупликов С. Методологические основы оценки рейтингов банков / С. Пупликов, О. Морозевич // Банковский вестник. – 2003. – № 4. – С. 39–47. 9. Дані фінансової звітності банків України / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.